

مواد نوین با ضریب دیالکتریک فوق العاده بالا بر پایه ساختار شبه پروسکایت: تاثیر اندازه ذرات و دمای پخت

محمد علی بهره‌ور، محمد مالکی شهرکی

پژوهشگاه مواد و انرژی

mabahrevar@gmail.com

چکیده: در این تحقیق به بررسی تاثیر اندازه ذرات نانومتری و دمای پخت بر خواص دیالکتریکی مواد نوین با ضریب دیالکتریک فوق العاده بالا ($\text{CaCu}_3\text{Ti}_4\text{O}_{12}$) پرداخته شده است. همچنین مدلی جدید برای توجیه رفتار دیالکتریکی غیرعادی مشاهده شده ارائه شده است. در اثر استفاده از نانوذرات یک مکانیزم گذار پلاریزاسیون اضافی در محدوده فرکانسی پایین مشاهده شده است که می‌تواند ناشی از فعال شدن مکانیزم پلاریزاسیون از قبیل سدهای داخلی (IB)، مدل ظرفیت لایه نانوسد (NBLC) بر اثر اکتیواسیون آسیاب پرانرژی باشد.

کلمات کلیدی: تیتانات کلسیم مس، ضریب دیالکتریک، نانوذرات.

۱- مقدمه

در بررسی‌های جدید خواص دیالکتریکی 13 ترکیب متفاوت با ساختار شبه پروسکایت در سال 2000 میلادی دیده شد که ترکیب $\text{CaCu}_3\text{Ti}_4\text{O}_{12}$ یا بصورت مخفف CCTO دارای ثابت دیالکتریک در حدود 10000 برای قرص‌های سرامیکی و 100000 برای لایه نازک یا تک کریستال است [۱-۴]. دارای تقارن مرکزی $\text{Im}3$ می‌باشد [۵] و هیچگونه استحاله فازی در محدوده دمای 100 تا 600 برای آن اتفاق نمی‌افتد پس نمی‌تواند فروالکتریک یا ریلکسور باشد [۴]. اما نکته جالب این است که CCTO رفتار شبه فروالکتریکی از خود نشان می‌دهد که این رفتار همراه با خواص پیزو و پیروالکتریکی ضعیف همراه است که این رفتار به تغییر ظرفیت یون‌های تیتانیوم نسبت داده شده است [۶-۸]. CCTO دارای یک ضریب دیالکتریکی فوق العاده بالا و غیر وابسته به دما در محدوده دمایی 100 تا 600 است که سبب می‌شود بتوان از CCTO در کاربردهای گوناگونی استفاده کرد و می‌تواند بعنوان جایگزین چند لایه‌های BaTiO_3 با ضریب دیالکتریک بالا شود [۱۰]. چونگ و همکارانش در تحقیقی که نتایج آن در مجله نیچر در سال 2004 چاپ شد، نشان دادند که علاوه بر خاصیت دیالکتریکی بسیار بالای CCTO، خاصیت غیراهمی نیز از خود نشان می‌دهد به صورتی که این ماده دارای منحنی ولتاژ جریان غیراهمی با ضریب غیرخطی 900 می‌باشد که این رفتار ناشی از وجود سدهای شاتکی در مرزدانه‌های CCTO است که این سدهای شاتکی غیر مشابه با سایر وریستورهایی از قبیل اکسید روی یا اکسید قلع دارای منبعی ذاتی هستند [۱۱-۱۳].

خواص دیالکتریکی فوق العاده در CCTO امری کاملاً ناشناخته است. در مورد خواص دیالکتریکی پلی کریستال CCTO بویژه ضریب دیالکتریکی نسبی محدوده وسیعی وابسته به فرایند گزارش شده است. مقادیر ضریب دیالکتریک از 10000 تا 38000 گزارش شده است و تا به حال توجیه مناسبی برای رفتارها وجود ندارد. در حال حاضر مطالعه ارتباط میان خواص، ریزساختار و فرایند ساخت به طور گسترده‌ای توسط دانشمندان زیادی در سرتاسر جهان در حال بررسی است و تئوری‌های نیز ارائه شده است و دیده شده است که خواص به شدت تابع شرایط فرایند ساخت از قبیل دمای زیترینگ، زمان زیترینگ، سرعت حرارتدهی و سرعت سرد کردن می‌باشد [۱۴-۱۵]. هدف از این تحقیق، بررسی تاثیر اندازه ذرات و دمای زیترینگ بر خواص دیالکتریکی CCTO و تطبیق آن با تئوری‌های ارائه شده است.

۲- آزمایشات تجربی

دو بچ شامل اکسید مس، اکسید تیتانیوم (روتایل) و کربنات کلسیم با خلوص بالاتر از ۹۹/۹ متعلق به شرکت سازنده Aldrich را در نسبت‌های مولی ۳/۴ و ۱ وزن نموده و یک بچ (بچ M-CCTO) را در محیط اتانول با نسبت گلوله به پودر ۱۰ در محفظه زیرکونیایی به مدت ۲ ساعت در آسیاب سیارهای آسیاب نموده در حالی که بچ دیگری را (بچ N-CCTO) در آسیاب پرانرژی Spex با همان شرایط آسیاب نموده شد. هر یک از پودرهای حاصل در دمای ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ درجه سانتی‌گراد به منظور تشکیل تکفارز CCTO کلسینیه شدند. پس از آن به منظور شکستن آگلومرهای بهبود زینترپذیری مجدد آسیاب در همان شرایط قبلی برای هر بچ انجام شد. سپس پودرها با بایندر PVA مخلوط شدند و با استفاده از قالب و فشار ۲۰۰ مگاپاسکال قرص‌های خام به ضخامت ۲ میلیمتر و قطر ۱ سانتی‌متر ساخته شد. در نهایت قرص‌های خام در محدوده ۱۰۵۰ تا ۱۱۵۰ درجه سانتی‌گراد به مدت ۳ ساعت بهمنظور چگالش پخت شدند.

به منظور اندازه‌گیری توزیع ذرات پس از آسیاب از آنالایزور اندازه ذرات (PSA) توسط دستگاه Fritzh استفاده شد. میزان ناخالصی با استفاده از روش ICP اندازه‌گیری شد. تشکیل فازها توسط دستگاه پراش اشعه Fritsch مدل (Philips-PW۳۷۱۰) بررسی شد. روند چگالش با استفاده از دیلاتومتری مدل Netzsch-E403 انجام شد. اندازه‌گیری دانسیته نسبی نمونه‌ها به روش ارشمیدس صورت گرفت. بهمنظور بررسی مورفولوژی ذرات و ریزساختار نمونه‌های پخت شده از SEM مدل Cambridge-S360 استفاده شد. خواص دی‌الکتریکی نیز پس از الکترودگذاری نقره توسط دستگاه مولتی‌متر Agilent HP اندازه‌گیری شد.

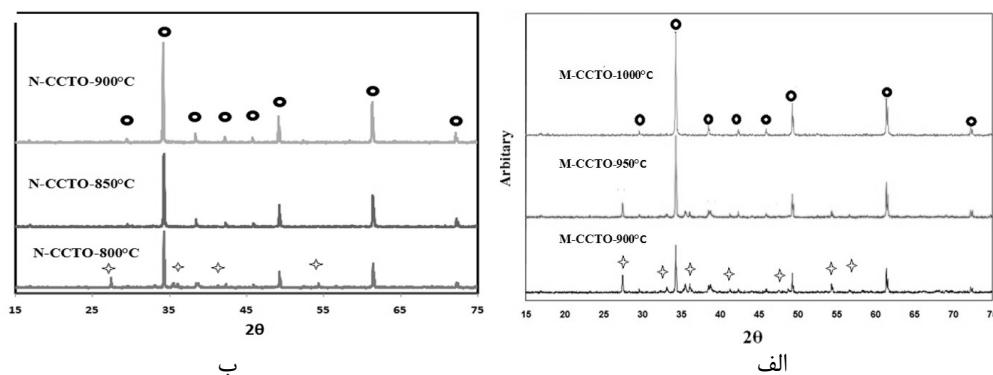
۳- نتایج و بحث

تأثیر آسیاب پرانرژی و آسیاب معمولی بر اندازه ذرات و ناخالصی در مخلوط پودرهای در جدول ۱ ارائه شده است. همانطور که دیده می‌شود آسیاب پرانرژی در نمونه‌های N-CCTO سبب کاهش اندازه ذرات تا ابعاد نانومتری شده است. در الگوی XRD در شکل ۱ دیده می‌شود کاهش ابعاد مواد اولیه تا ابعاد نانومتری سبب شده است که دمای تشکیل فاز CCTO در حدود ۱۵۰°C در نمونه‌های N-CCTO نسبت به M-CCTO کاهش یابد و تکفارز CCTO در نمونه‌های N-CCTO در دمای ۸۵°C تشکیل شود و هیچ اثری از فازهای واکنش نکرده نظریه اکسید مس، اکسید تیتانیوم و تیتانات کلسیم دیده نمی‌شود که ناشی از مخلوط شدن بهتر مواد اولیه، افزایش سطح تماس و کاهش مسیر نفوذی می‌باشد [۱۶].

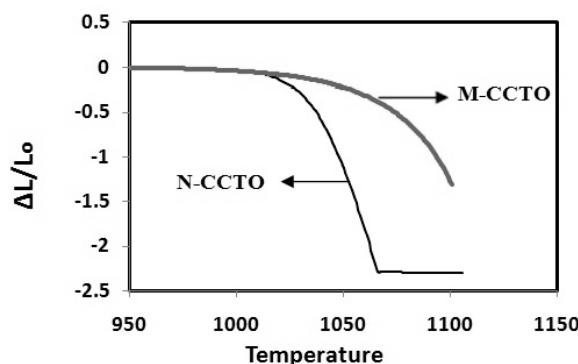
در ادامه، آسیاب مجدد بهمنظور کاهش اندازه ذرات فاز CCTO و بهبود زینترپذیری انجام شد. در شکل ۲ نرخ تغییرات چگالش بر حسب دما که برای اولین بار با دیلاتومتری برای N-CCTO و M-CCTO انجام شده است ارائه شده است. دیده می‌شود که در N-CCTO چگالش از دمای پایین تر شروع شده است و با نرخ شدیدتری نسبت M-CCTO تغییر می‌کند که ناشی از ابعاد نانومتری ذرات CCTO است (طبق جدول ۱) که سبب بهبود زینترپذیری شده است. اندازه گیری نرخ تغییرات چگالش در دماهای بالاتر از ۱۰۵۰°C برای N-CCTO و M-CCTO ۱۱۰۰°C بدلیل نرخ شدید تغییرات مقدور نبود.

جدول ۱- ویژگی‌های پودرها پس از آسیاب

نمونه	نمونه M-CCTO قبل از	نمونه N-CCTO قبل از		
فرایند	کلسیناسیون	پخت	کلسیناسیون	پخت
متوسط اندازه ذرات با PSA	۱۰ μm	۸ μm	۱۲۰ nm	۸۰ nm
Zr (ppm) میزان ناخالصی	-	۱۰۰	-	۲۰۰

شکل ۱- (الف) الگوی XRD از پودرهای M-CCTO پس از کلسیناسیون در دماهای مختلف (ب) الگوی XRD از پودرهای N-CCTO پس از کلسیناسیون در دماهای مختلف \bullet $\text{CaCu}_3\text{Ti}_4\text{O}_{12}$. - \diamond فازهای واکنش نکرده از قبیل CaTiO_4 و CuO , TiO_2

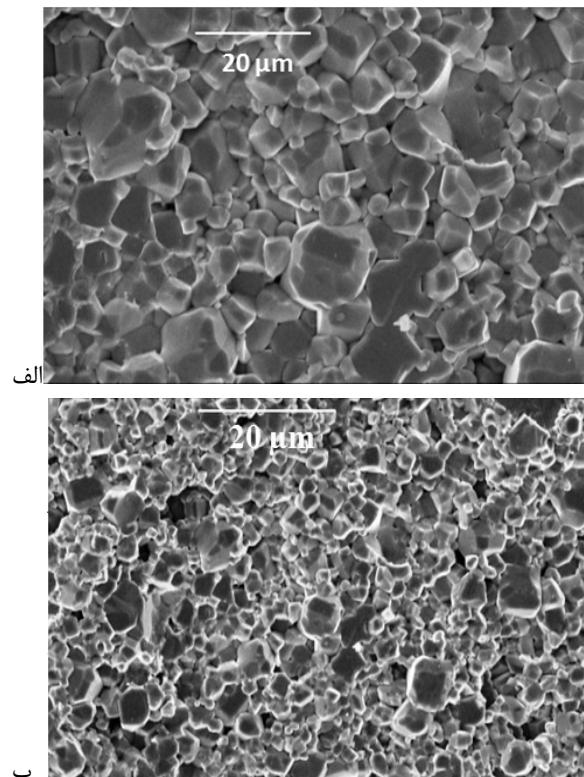

شکل ۲- دیاگرام تغییرات طولی نمونه (چگالش) M-CCTO و N-CCTO بر حسب دما با استفاده از دیلاتومتری با توجه به شکل ۲ و گزارشات قبلی، بازه دمای زیترپذیری CCTO بسیار باریک است و تقریباً 1040°C تا 1100°C است. تغییرات دانسیته در دماهای مختلف پس از ۳ ساعت در جدول ۲ ارائه شده است و دیده می‌شود که ماکریمم دانسیته در نمونه‌های N-CCTO در دمای 1075°C است در حالیکه نمونه‌های M-CCTO در دمای 1100°C به ماکریمم دانسیته رسیده‌اند. دماهای بالاتر پخت سبب تاول زدگی و ذوب شدن نمونه‌ها می‌شود. تصاویر SEM از سطح شکست نمونه‌ها در شکل ۳ نشان می‌دهد که هر دو نمونه دارای ریزساختار تکفاز هستند در نمونه N-CCTO توزیع یکنواخت است. در نمونه M-CCTO توزیع اندازه دوگانه است که شامل دانه‌های با رشد افراطی و نرمال است.

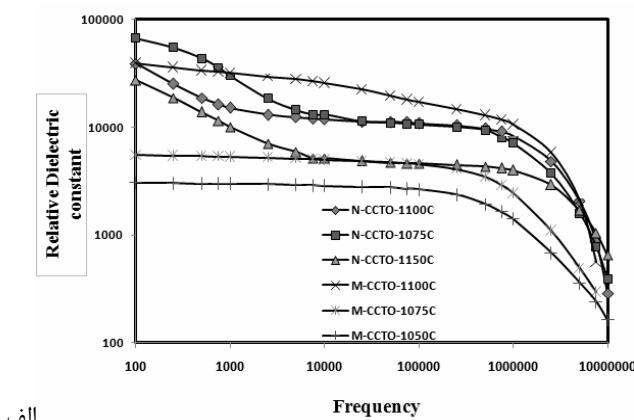
جدول ۲- دانسیته ظاهری (g/cm^3), ثابت دیکتریک و فاکتور اتلاف نمونه‌ها در دماهای مختلف

نمونه \ دمای پخت	M-CCTO			N-CCTO		
	دانسیته ظاهری	خواص دیکتریک		دانسیته ظاهری	خواص دیکتریک	
		ϵ_r	$\tan\delta$		ϵ_r	$\tan\delta$
1040°C	$3/2$	۳۷۰۱	$0/0.5$	$4/6$	۴۳۶۱	$0/17$
1050°C	$3/5$	۲۸۴۳	$0/0.9$	$4/8$	۵۱۷۰	$0/31$
1075°C	$4/2$	۴۹۷۶	$0/0.4$	$4/9$	۱۳۰۸۶	$0/41$
1100°C	$4/8$	۲۵۸۲۴	$0/17$	$4/9$	۱۱۵۰۰	$0/51$

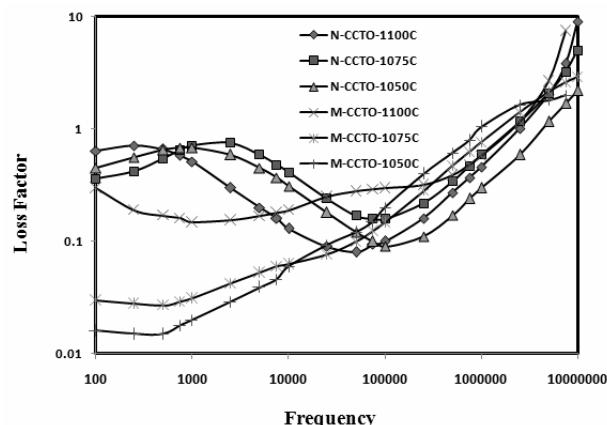
- دانسیته تئوری CCTO برابر $5/07$ است.
- ضریب دیکتریک و فاکتور اتلاف مربوط به فرکانس 100 kHz است.

شکل ۳- تصاویر SEM از (الف) M-CCTO پخت شده در دمای 1075°C
ب) N-CCTO پخت شده در دمای 1075°C

الف

ب

شکل ۴- (الف) ضریب دیالکتریک نسبی بر حسب فرکانس برای نمونه‌های M-CCTO و N-CCTO در دماهای مختلف، ب) فاکتور اتلاف برای نمونه‌های M-CCTO و N-CCTO در دماهای مختلف

در رفتار دی‌الکتریک تمام نمونه‌های N-CCTO در شکل ۴ الف دیده می‌شود در محدوده فرکانسی ۱۰۰ تا ۵۰۰۰ هرتز، مرحله گذار وجود دارد و در محدوده ۵۰۰۰ تا ۵ MHz ضریب دی‌الکتریک ثابت است و پس از آن به شدت کاهش می‌یابد. این در حالی است که در نمونه‌های M-CCTO ضریب دی‌الکتریک نسبی در محدوده ۱۰۰ تا ۱ MHz تقریباً ثابت است و ضریب دی‌الکتریکی از فرکانس ۱ MHz کاهش می‌یابد. در این نمونه‌ها تنها یک ناحیه گذار وجود دارد. ماکریم ضریب دی‌الکتریک در فرکانس ۱۰۰ kHz در نمونه‌های N-CCTO در نمونه‌ای که در دمای 1075°C پخت شده است مشاهده می‌شود و برابر با $130.8 \mu\text{F}$ است و جالب است در نمونه‌های M-CCTO ماکریم ضریب دی‌الکتریک در دمای 1100°C $258224 \mu\text{F}$ و برابر با 1100°C است (جدول ۲).

در شکل ۴ ب دیده می‌شود که در نمونه‌های N-CCTO، پیک فاکتور اتلاف با ناحیه گذار در محدوده فرکانسی ۱۰۰ تا ۵۰۰۰ هرتز مطابقت دارد. فاکتور اتلاف در نمونه‌های M-CCTO بدون پیک اتلاف است و فقط روند افزایشی دارد. نکته‌ای که بسیار قابل توجه است این است که فاکتور اتلاف در نمونه‌های N-CCTO بسیار بالاتر از نمونه‌های M-CCTO است (تقریباً ۱۰ برابر) و همچنین در فرکانس‌های پایین‌تر از 1000 Hz ضریب دی‌الکتریک نمونه‌های N-CCTO بیشتر از M-CCTO هر چند که در فرکانس‌های بالاتر این امر صادق نیست.

تا به حال گزارشات و مدل‌های مختلفی در مورد توجیه رفتار غیرعادی و فوق العاده بالای ضریب دی‌الکتریک مشاهده شد ارائه شده است و مهم‌تر از همه با توجه به اینکه این مقادیر به شدت وابسته نوع فرایند بوده‌اند در مجموع انواع مدل‌ها را می‌توان در ۸ گروه مختلف دسته بندی کرد [۱۷-۲۳] و به صورت شماتیک مکان این مدل‌ها در شکل ۵ ارائه شده است که عبارتند از:

مکان ۱: مدل ظرفیت لایه سد داخلی (IBLC) که بر اساس مرزدانه عایق و دانه رسانا است طبق این مدل هر چه اندازه دانه بیشتر شود ضریب دی‌الکتریکی بیشتر خواهد شد.

مکان ۲: مدل ظرفیت لایه سد داخلی (IBLC) بر اساس ساختار غیرهمگن در ماده وجود فاز عایق در مرزدانه.

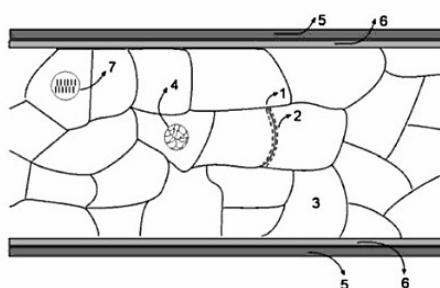
مکان ۳: مدل بر اساس منبع ذاتی که برای توجیه رفتار تک کریستال CCTO پیشنهاد شده است.

مکان ۴: مدل سد داخلی یا (IB) همانند سامان‌ها در دانه‌ها.

مکان ۵: مدل الکترود نمونه (SBLC).

مکان ۶: مدل لایه بافر (BL).

مکان ۷: مدل ظرفیت لایه نانو سد (NBLC).

شکل ۵- انواع مدل‌های ارائه شده برای توصیف خواص CCTO

برای توجیه رفتار نمونه‌های M-CCTO مدل اول (IBLC) در منابع ارائه شده است [۱۷] می‌توان گفت که در دمای بالاتر از 1075°C بدليل رسیدن به دانسیته بالا خواص دی‌الکتریکی بالا مشاهده شده است. در نمونه‌های N-CCTO دو اتفاق جالب روی داده است زیرکونیا وارد ساختار شده است که گزارش شده است ضریب دی‌الکتریکی و فاکتور اتلاف را کاهش می‌دهد [۲۴]. همچنین کلسینیاسیون در دمای پایین انجام

شده است که، ضریب دیالکتریک نسبی را کاهش می‌دهد [۲۵]. بنابراین می‌توان گفت که ضریب دیالکتریک نمونه‌های N-CCTO پایین‌تر از M-CCTO است که تقریباً این اتفاق افتاده است اما بالا بودن فاکتور اتلاف را توجیه نمی‌کند. پس به نظر می‌رسد با مدل IBLC نمی‌توان این رفتار را در نمونه‌های N-CCTO توجیه کرد. در اینجا برای اولین بار با توجه به رفتار N-CCTO در شکل ۴ می‌توان مکانیزم و مدل جدید پیشنهاد کرد. می‌توان گفت که باشد به طور همزمان از چندین مدل استفاده کرد و بسته به نوع فرایند نقش یکی از این مدل‌ها در خواص الکتریکی پررنگ‌تر می‌شود. مدل‌های ۵ و ۶ برای هر دو سری نمونه‌های وجود دارند و مدل ۳ نیز کارایی ندارد. می‌توان گفت که بعلت آسیاب پرانرژی به منظور کاهش ابعاد نانوذرات در نمونه‌های N-CCTO، عیوب داخلی افزایش چشمگیری پیدا می‌کنند و نقش مدل‌های ۷ و ۳ افزایش پیدا می‌کند و سبب می‌شود که یک فرایند پلاریزاسیون در محدود فرکانس ۱۰۰ تا ۵۰۰۰ Hz دیده شود. اما با افزایش فرکانس در محدوده مدل IBLC می‌افتد در این محدوده دیده می‌شود که تاثیر زیرکونیا و دمای کلسیناتیون باعث شده است که پلاریزاسیون در این محدوده کمتر از پلاریزاسیون در نمونه‌های M-CCTO باشد و بنابراین ضریب دیالکتریک در نمونه‌ها N-CCTO برای مثال در فرکانس ۱۰۰ kHz کمتر از M-CCTO باشد.

۴- نتیجه‌گیری

- کاهش اندازه ذرات اولیه تا ابعاد نانومتری سبب کاهش دمای تشکیل فاز CCTO و همچنین کاهش دمای رسیدن به چگالش ماکریمم می‌شود.
- محدوده دمای پخت CCTO بسیار باریک و در حدود ۵۰°C است.
- بهترین ضریب دیالکتریکی نسبی دیده شده از CCTO ساخته شده از نانومواد در حدود ۱۳۰۸۶ بود در حالیکه این ضریب در CCTO ساخته شده از مواد میکرونی ۲۵۸۲۴ است.
- رفتار دیالکتریکی در CCTO ساخته شده از نانومواد با استفاده از مدل‌های IBLC، NBLC و IB همزمان قابل توجیه است.

مراجع

1. B. Bochu, M. N. Deschizeaux, J. C. Joubert, J. Chenavas, M. Marezio, "Synthèse et caractérisation d'une série de titanates pérowskites isotypes de $[CaCu_3](Mn_4)O_{12}$ ", J. Solid State Chem. 29: 291-295 (1979).
2. M. A. Subramanian, Dong Li, N. Duan, B. A. Reisner, and A. W. Sleight, "High Dielectric Constant in $ACu_3Ti_4O_{12}$ and $ACu_3Ti_3FeO_{12}$ Phases", J. Solid State Chem. 151: 323 -326 (2000).
3. M. A. Subramanian, A. W. Sleight, " $ACu_3Ti_4O_{12}$ and $ACu_3Ru_4O_{12}$ perovskites: high dielectric constants and valence degeneracy", Solid State Sciences 4: 347-347 (2002).
4. Sandra M. Moussa, Brendan J. Kennedy, "Structural studies of the distorted perovskite $Ca_{0.25}Cu_{0.75}TiO_3$ ", Materials Research Bulletin 36: 2525 (2001).
5. T. Portengen, T. Oestreich, and L. J. Sham, "Theory of electronic ferroelectricity", Phys. Rev. B, 54: 17452-17458 (1996).
6. L. Pintilie and M. Alexe, "Ferroelectric-like hysteresis loop in nonferroelectric systems", Appl. Phys. Lett. 87: 112903 (2005).
7. B. Shri Prakash and K. B. R. Varma, "Ferroelectriclike and pyroelectric behavior of $CaCu_3Ti_4O_{12}$ ceramics", Appl. Phys. Lett. 55: 082903-082909 (2007).
8. Y. Liu, R. L. Withers, and X. Y. Wei, "Structurally frustrated relaxor ferroelectric behavior in $CaCu_3Ti_4O_{12}$ ", Phys. Rev. B, 72: 134104 (2005).
9. Li-Then Mei and Hsing-I Hsiang, "Effect of Copper-Rich Secondary Phase at the Grain Boundaries on the Varistor Properties of $CaCu_3Ti_4O_{12}$ Ceramics", J. Am. Ceram. Soc., 91: 3735-3737 (2008).
10. C. F. Yang, JPN. J. Appl. Physic, 36: 188 (1997).
11. S-Y Chung, D. Kim, S.J. L. Kang, "Strong nonlinear current-voltage behaviour in perovskite-derivative calcium copper titanate", Nature, 3: 774-779 (2004).
12. V. P. B. Marques a, P. R. Bueno, A. Z. Simoes, M. Cilense, J. A. Varela, E. Longo, E. R.

- Leite, "Nature of potential barrier in $(Ca_{1/4}, Cu_{3/4})TiO_3$ polycrystalline perovskite", Solid State Communications 138: 1–4(2006).
13. Li-Then Mei and Hsing-I Hsiang, "Effect of Copper-Rich Secondary Phase at the Grain Boundaries on the Varistor Properties of $CaCu_3Ti_4O_{12}$ Ceramics", J. Am. Ceram. Soc., 91: 3735–3737 (2008).
 14. Lin Y H, Cai J, Li M and Nan C W, "High dielectric and nonlinear electrical behaviors in TiO_2 -rich $CaCu_3Ti_4O_{12}$ ceramics", Appl. Phys. Lett. 88: 172902 (2006).
 15. P. Leret, M. A. de la Rubia, F. Rubio-Marcos, J. Jose' Romero, "Effect of Processing on the Sintering of High Dielectric constant $CaCu_3Ti_4O_{12}$ Ceramics", Ceramic Technology, 11: 1-7 (2010).
 16. Chih-Ming Wang, Shih-Yuan L, "Microstructural and electrical properties of $CaTiO_3-CaCu_3Ti_4O_{12}$ ceramics", J. Alloys and Comp, 491: 423–430(2010).
 17. B. Adams, R. Sinclair, "Gaint barrier layer capacitance effect in CCTO ceramic", Adv.Mater, 14: 1322-1325(2002).
 18. Derek C. Sinclair, Timothy B. Adams, "CaCu₃Ti₄O₁₂: One-step internal barrier layer capacitor", Appl. Phys. Lett., 80:2154-2159 (2002).
 19. S. Krohns, P. Lunkenheimer, "Colossal dielectric constants in single-crystalline and ceramic CaCu₃Ti₄O₁₂ investigated by broadband dielectric spectroscopy", J.Apply.Phys, 103: 084107 (2008).
 20. Guochu Deng, Tomoaki Yamada, "Evidence for the existence of a metal-insulator-semiconductor junction at the electrode interfaces of CaCu₃Ti₄O₁₂ thin film capacitors", Apply.Phys.Lett, 91: 202903 (2007).
 21. Tsang-Tse Fang, Hsu-Kai Shiau, "Mechanism for Developing the Boundary Barrier Layers of CaCu₃Ti₄O₁₂", J. Am. Ceram. Soc., 87: 2072–2079 (2004).
 22. Sudipta Sarkar, B. K. Chaudhuri, "Nanostripe domains in CaCu₃Ti₄O₁₂: Its origin and influences on high permittivity response", J.Appl. Phys. 108: 014114(2010)
 23. G Deng and P Muralt, "On origin and intrinsic electrical properties of the colossal dielectric constant state in CaCu₃Ti₄O₁₂", IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering, 8: 012016 (2010).
 24. T. Li, R. Xue, "The effect of calcining temperatures on the phase purity and electric properties of CaCu₃Ti₄O₁₂ ceramics, doi:10.1016/j.jallcom.2010.09.163.
 25. Seunghwa Kwon, "Effects of Doping, Cation Stoichiometry, and the Processing Conditions on the Dielectric Properties of High-K CaCu₃Ti₄O₁₂ Ceramics", Ph.D Thesis, Oregon State University 61-70 (2008).

